

UCHWAŁA Nr VIII/73/11
Rada Gminy Działdowo
z dnia 15 czerwca 2011 r.

w sprawie Lokalnego Programu Profilaktyki i Opieki nad Dzieckiem i Rodziną
w gminie Działdowo na lata 2011 - 2015.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591; z późn. zm.) w związku z art. 17 ust. 1 pkt 13 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (t. j. Dz. U. z 2009 r. Nr 175. poz. 1362; z późn. zm) Rada Gminy Działdowo uchwala, co następuje:

§ 1. Uchwala się Lokalny Program Profilaktyki i Opieki nad Dzieckiem i Rodziną w Gminie Działdowo na lata 2011-2015 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Działdowo.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy
Mirosław Zieliński

Uzasadnienie
do Uchwały Nr VIII/73/11
Rady Gminy Działdowo
z dnia 15 czerwca 2011 r.

Zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt 13 ustawy o pomocy społecznej (Dz.U. z 2009 r. Nr 175 poz.1362; z późn.zm.) do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy tworzenie gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną.

Przedmiotowy program obejmuje ramy merytoryczne i organizacyjne dla stworzenia systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną w Gminie Działdowo w perspektywie lat 2011-2015. Program wyznacza kierunki i obszary działania w tworzeniu tego systemu oraz określa podmioty realizujące działania .

Program jest także dokumentem stanowiącym podstawę do ubiegania się o środki finansowe pochodzące ze źródeł zewnętrznych (m.in. środki budżetowe będące w dyspozycji ministra pracy i polityki społecznej), które mogą zostać przeznaczone na realizację przyjętych celów i zadań.

**Załącznik
do Uchwały Nr VIII/73/11
Rady Gminy Działdowo
z dnia 15 czerwca 2011 r.**

**LOKALNY PROGRAM PROFILAKTYKI
I OPIEKI NAD DZIECKIEM I RODZINĄ
W GMINIE DZIAŁDOWO
NA LATA 2011-2015**

Spis treści

WPROWADZENIE	3
1. Diagnoza sytuacji dziecka i rodziny w gminie Działdowo	5
2. Charakterystyka gminy Działdowo	5
2.1. Położenie, warunki naturalne	5
2.1.1 Powierzchnia. Podział administracyjny. Ludność.	6
2.2. Prognoza demograficzna dla województwa warmińsko – mazurskiego do roku 2030	8
3. Rodzina w gminie Działdowo.....	9
4. Diagnoza istniejącej infrastruktury w zakresie pomocy dziecku i rodzinie.	12
5. Dane dotyczące Programu	14
5.1. Cel strategiczny.....	15
5.2. Cele operacyjne	15
5.2.1. Poprawa jakości życia oraz zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego rodzin	15
5.2.2 Przeciwdziałanie zjawiskom zagrażającym wykluczeniem społecznym osób oraz rodzin	16
5.2.3 Budowanie systemu wsparcia dla rodzin dysfunkcyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji dzieci i młodzieży.....	17
5.2.4 Tworzenie systemu poradnictwa rodzinnego	17
5.3. Przewidywane efekty i rezultaty programu:	18
5.4. Monitoring programu	18
5.5 Ewaluacja programu	19
Podsumowanie	20

WPROWADZENIE

We wszystkich społeczeństwach rodzina stanowi najmniejszą, po jednostce, komórkę społeczną. W historii ludzkości nie znamy epok ani kultur, aby nie istniały określone formy życia rodzinnego. Niemal zawsze rodzina, mała czy duża, monogamiczna czy poligamiczna, patriarchalna czy demokratyczna stanowiła centralną kategorię życia społecznego, wokół której koncentrowały się główne procesy i zjawiska społeczne, takie jak: procesy legislacyjne, obrzędowość i zjawiska kultury, normy religijne i obyczajowe, zjawiska i procesy gospodarcze.

Rodzina wyznacza aspiracje i dążenia człowieka, określa wzory i wartości, do których należy dążyć. Wpływ roli rodziny na życie jej członków zarówno dzieci jak i dorosłych jest istotny i trwa przez całe życie.

Istnieje wiele definicji rodziny. Najogólniej określa się ją jako naturalną i podstawową komórkę społeczną.

Rodzina pełni szereg funkcji mających na celu zaspokojenie potrzeb swoich członków. Przede wszystkim warunkuje prawidłowy rozwój biologiczny i psychiczno społeczny dziecka. Jest pierwszą instytucją wychowawczą, w której przebiega proces socjalizacji dzieci, kształtowanie ich osobowości oraz przygotowanie do przyszłych ról społecznych. Wychowawcze oddziaływanie rodziny ma istotny wpływ na socjalizację dzieci i młodzieży w drodze nieświadomego, często przekazywania wiedzy o otaczającym świecie wraz z wartościowaniem go i preferowaniem wzorów zachowań.

Na prawidłowe funkcjonowanie rodziny bądź jej dezorganizację mają wpływ czynniki wewnątrzrodzinne (cechy indywidualne członków rodziny, układ międzyosobowy, hierarchia wewnątrzrodzinna, jakość i istota więzi emocjonalnych w rodzinie, cele i system wartości małżeństwa, warunki ekonomiczne, stan posiadania) oraz czynniki zewnętrzne (polityka socjalna państwa wobec małżeństwa i rodziny, ideologia społeczna środków masowego przekazu, przemiany kultury i wykształcenia społeczeństwa, procesy uprzemysłowienia i związana z nimi ruchliwość przestrzenna i pionowa społeczeństwa).

Prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny zagraża jednak szereg czynników, wśród których istotną rolę odgrywają zjawiska patologiczne. Ich oddziaływanie czyni daną rodzinę dysfunkcyjną, czyli taką, która nie potrafi sprostać swoim obowiązkom względem dzieci i innych członków rodziny oraz rozwiązywać swoich problemów i sytuacji kryzysowych.

Rodzina i dziecko są chronione zarówno w ustawodawstwie polskim, jak i międzynarodowym. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej w art. 18 stanowi, że małżeństwo, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej.

Innymi regulacjami prawnymi związanymi z problematyką rodziny są m.in. Kodeks rodzinny i opiekuńczy, kodeks karny, cywilny, postępowania cywilnego i pracy.

Rodzina znalazła również oparcie w Ustawie z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 r. nr 175 poz.1362; z późn.zm.) art. 2 ust.1 mówi: „Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Zadaniem pomocy społecznej jest również wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka, oraz zapobieganie sytuacjom kryzysowym, poprzez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Ustawa nałożyła na gminę obowiązek tworzenia gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną (art. 17 ust.1 pkt 13) oraz opracowywanie programów pomocy społecznej, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka (art. 17 ust. 1 pkt. 1).

Podstawą do rozwiązywania problemów społecznych jest wsparcie rodziny w odbudowywaniu prawidłowych relacji w rodzinie oraz we właściwym wypełnianiu ról społecznych przez jej członków. Wsparcie rodziny powinno być w miarę możliwości wczesne i mieć charakter profilaktyczny. Priorytetem wspierania rodziny jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dzieci, młodzieży oraz kształtowania wartości i norm związanych z ich wychowaniem.

Pomoc powinna służyć odbudowie i podtrzymywaniu umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnieniu ról społecznych.

Problematyka dotycząca sytuacji dziecka i rodziny w gminie Działdowo poruszona została w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Działdowo do roku 2015, której celami strategicznymi między innymi są:

- wzmocnienie funkcji rodziny ,
- ograniczenie zjawiska patologii społecznych,

1. Diagnoza sytuacji dziecka i rodziny w gminie Działdowo

Diagnoza została oparta na badaniu źródeł zastanych, tj. Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Działdowo, Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Działdowo do roku 2015, podstawowe informacje ze spisów powszechnych - Gmina Działdowo, sprawozdań MPiPS – 03 Ośrodka Pomocy Społecznej Gminy Działdowo.

2. Charakterystyka gminy Działdowo

2.1. Położenie, warunki naturalne

Gmina Działdowo położona jest w południowej części województwa warmińsko – mazurskiego w powiecie działdowskim. Gminy sąsiadujące to: Dąbrówno, Rybno, Płońnica, Hłowo Osada, Kozłowo i miasto Działdowo w woj. warmińsko – mazurskim oraz gminy Kuczbork i Lipowiec Kościelny w woj. mazowieckim. Gmina ma dobre położenie komunikacyjne. Leży, bowiem w pobliżu drogi międzynarodowej E7, a miasto Działdowo jest jednym z ważniejszych węzłów kolejowych w Polsce. Trasa kolejowa Warszawa - Gdańsk przebiega przez ten teren.

Do podstawowych bogactw naturalnych znajdujących się na terenie gminy można zaliczyć: kruszywa, złoża kredy, torfu oraz wodę oligoceńską. Kruszywa, których zasoby ocenia się na wiele milionów ton wydobywane są w Gnojnie, Myśłętach, Grzybinach i Jankowicach. Złoża torfu występują w rejonie rzeki Wkry, a kredy jeziornej w rejonie Grzybin. Gmina Działdowo jest gminą typowo rolniczą. Przeważającą część arealu stanowią gleby klasy IV i V. Jakość gleb wywiera decydujący wpływ na charakter działalności rolniczej. Ponad połowę gospodarstw stanowią gospodarstwa rodzinne o powierzchni do 10 ha. W ostatnich latach znacznej zmianie uległa struktura gospodarstw o dużym areale użytków rolnych. Na terenie gminy działa około 293 przedsiębiorców prowadzących działalność głównie w zakresie handlu, transportu i naprawy pojazdów. Lasy stanowią 17% powierzchni gminy. W gminie są dwa jeziora: Straszewo we wsi Jankowice i Grzybiny we wsi o tej samej nazwie. Przez gminę przepływają rzeki Działdówka, Pierławka, Lipówka oraz kilka mniejszych cieków. Jest to teren słabo uprzemysłowiony, a co za tym idzie odznaczający się czystą i nie zniszczoną przyrodą, stwarzający znakomite warunki do rozwoju agroturystyki.

Gmina Działdowo należy do gmin dotkniętych strukturalnym bezrobociem przyczyną jest upadek okolicznych PGR-ów, które zatrudniały dużą liczbę pracowników. Bezrobocie w tym rejonie ma specyficzny charakter, ponieważ w większości są to robotnicy rolni,

o bardzo niskim poziomie wykształcenia i kwalifikacji. Wśród bezrobotnych dominują kobiety.

2.1.1 Powierzchnia. Podział administracyjny. Ludność.

Gmina Działdowo zajmuje powierzchnię 272 km². Siedziba Urzędu Gminy znajduje się w mieście Działdowo. Na terenie gminy znajduje się 35 miejscowości, z czego 31 to wsie sołeckie: Burkat, Filice, Gąsiorowo, Gnojenko, Gnojno, Grzybiny, Jankowice, Kisiny, Klęczkowo, Komorniki, Krasnołąka, Kramarzewo, Księży Dwór, Kurki, Lipówka, Mosznica, Myśłeta, Niestoja, Petrykozy, Pierławki, Pożary, Ruszkowo, Rudolfowo, Rywociny, Sękowo, Turza Wielka, Uzdowo, Wysoka, Zakrzewo, Sławkowo, Malinowo.

Tabela 1. Wykaz miejscowości i liczba osób zameldowanych na terenie gminy Działdowo stan na dzień 31.12.2010r.

l.p.	Nazwa wsi	Ilość osób
1	Burkat	461
2	Bursz	68
3	Drzazgi	12
4	Filice	257
5	Gnojenko	48
6	Gnojno	264
7	Gąsiorowo	255
8	Grzybiny	389
9	Jankowice	257
10	Kisiny	591
11	Kleczkowo	85
12	Komorniki	85
13	Kramarzewo	368
14	Krasnołąka	282
15	Księży Dwór	769
16	Kurki	384
17	Lipówka	114
18	Malinowo	119
19	Myśłeta	259
20	Mosznica	93
21	Nieswoja	149
22	Petrykozy	314
23	Pierławki	281
24	Pożary	296
25	Prusinowo	50
26	Rywociny	88
27	Rudolfowo	141
28	Ruszkowo	744
29	Sękowo	85
30	Sławkowo	423

31	Turza Wielka	689
32	Uzdowo DPS	701 99
33	Wilamowo	42
34	Wyoska	368
35	Zakrzewo	303
Ogółem		9.933

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Referatu ewidencji ludności Urzędu Gminy Działdowo

Na koniec grudnia 2010 roku gminę zamieszkiwało 9.933 osób. Średnia gęstość zaludni wyniosła około 36 os./km², przy średniej powiatowej 62 os./km².

Podstawowy podział społeczeństwa pod względem wieku dzieli się na trzy grupy: osoby w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym.

Dane dotyczące struktury ludności według wieku przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2. Struktura wieku ludności Gminy Działdowo w latach 2004 - 2010

Rok	Liczba osób w wieku Przedprodukcyjnym	Liczba osób w wieku produkcyjnym	Liczba osób w wieku Poprodukcyjnym
2004	2821	6107	1083
2005	2737	6107	1159
2006	2351	6303	1331
2007	2229	6361	1364
2008	2189	6390	1373
2009	2643	6266	1034
2010	2561	6342	971

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Referatu ewidencji ludności Urzędu Gminy Działdowo

Z danych tabeli wynika, że w gminie w latach 2004 – 2008 występował sukcesywny spadek liczby mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym. Łącznie na przestrzeni pięciu analizowanych lat liczba mieszkańców spadła o około 6 % (z 2821 do 2189 osób). Natomiast w przypadku osób w wieku produkcyjnym ich liczba z roku na rok wzrastała.

Natomiast znaczące zmiany zaobserwować możemy w roku 2009, w którym zwiększyła się liczba osób w wieku przedprodukcyjnym. Zmniejszeniu uległa liczba osób w wieku produkcyjnym oraz znacząco zmniejszyła się liczba osób w wieku poprodukcyjnym

Zjawisko to byłoby pozytywne w przypadku gdyby podaż pracy w gminie była wystarczająca, ale w sytuacji jeszcze dość wysokiego bezrobocia zjawisko to jest niepokojące, powoduje bowiem coraz większy popyt na pracę, co skutkuje wzrostem niezadowolenia społecznego i frustracji.

2.2. Prognoza demograficzna dla województwa warmińsko – mazurskiego do roku 2030

W regionie Warmii i Mazur tendencje demograficzne nie odbiegają zbytnio od tendencji ogólnokrajowych. Do roku 2015 liczba ludności województwa będzie się nieznacznie zwiększała (o około 2 %), natomiast w następnym 15-leciu zmniejszy się i w roku 2030 stanowić będzie 99% stanu wyjściowego z roku 1998. W tym okresie ludność miast będzie systematycznie rosła (średnio o 11,3%), w przeciwieństwie do ludności wsi, która przez cały prognozowany okres będzie maleć i osiągnie poziom 80,5% w stosunku do roku 1998. Struktura ludności według płci w województwie ulegnie niewielkim zmianom. Współczynnik feminizacji, który kształtował się na poziomie 103,5 zwiększy się do 104,3 przy czym w miastach wynosić on będzie 109,6 a na terenach wiejskich 93,9. Podobnie jak w kraju, również w województwie warmińsko-mazurskim nastąpią istotne zmiany w strukturze wiekowej ludności. Dzieci i młodzież w wieku do 17 lat będą stanowić 18,4% populacji województwa (w roku 1998 grupa ta stanowiła 28,2%), natomiast populacja osób w wieku produkcyjnym 58,3 %(w roku 1998 wynosiła 59,7%) zaś osób w wieku poprodukcyjnym 23,3% (w 1998 odpowiednio 12,1%).

Ruch naturalny i migracyjny ludności województwa również ulegnie znacznym zmianom. Liczba urodzeń w początkowym okresie czasu będzie stopniowo wzrastała, aż do roku 2013, po czym zacznie spadać i w roku 2030 osiągnie poziom 75,5%, w porównaniu z rokiem 1999. Na taki stan rzeczy złoży się przede wszystkim spadek urodzeń na wsi. Przyrost naturalny spadnie w regionie z 3,7 (1999 r.), kiedy to był najwyższy w kraju, do – 4,4 w roku 2030, przy czym w miastach – 3,5, zaś na wsi – 0,9. Saldo migracji wewnętrznych nie ulegnie większym zmianom i dotyczy to zarówno migracji w miastach jak i na wsi.

3. Rodzina w gminie Działdowo

Zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej realizowane są w gminie Działdowo przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Formy pomocy są wielorakie, ale do najczęstszych należą różnego rodzaju zasiłki pieniężne i usługi opiekuńcze. Adresatami pomocy są rodziny wielodzietne, osoby, które pozostają w trudnej sytuacji życiowej, dotknięte bezrobociem. Beneficjentami pomocy społecznej są również osoby długotrwale chore, niepełnosprawne, uzależnione, dotknięte przemocą domową oraz osoby starsze i samotne. Wsparciem dla działań gminy w zakresie pomocy społecznej jest działalność Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Działdowie oraz funkcjonujący na terenie powiatu CARITAS, który prowadzi świetlicę środowiskową (zajęcia socjoterapeutyczne) oraz Centrum Interwencji Kryzysowej (porady prawno-psychologiczne).

Gmina Działdowo od wielu lat ściśle współpracuje z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi, które wspomagają i umożliwiają pełną realizację zadań, wynikających z ustawy o pomocy społecznej, są to między innymi:

- Polski Czerwony Krzyż,
- Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów,
- Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Działdowie,
- Caritas Działdowo,
- Dom Pomocy Społecznej w Uzdowie,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Ruszkowie,
- Gminny Klub Sportowy „Kormoran” w Ruszkowie,
- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Miejscowości Pożary i Wilamow
- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Miejscowości Turza Wielka.

W ramach pracy socjalnej Ośrodek Pomocy Społecznej współpracuje również z sądem, kuratorami, policją, pedagogami, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Działdowie jest związany porozumieniem z Działdowskim Centrum „CARITAS” w zakresie:

- Schronienia dla osób bezdomnych,
- Centrum Interwencji Kryzysowej,
- wydawania żywności w ramach programu PEAD.

Główne przyczyny, które kwalifikują społeczeństwo do korzystania z pomocy społecznej to:

- bezrobocie,
- długotrwała choroba,
- niepełnosprawność,
- uzależnienia,
- kryzys rodziny,
- przemoc w rodzinie

Tabela 3. Powody przyznania pomocy społecznej w latach 2008-2010

Lata	Ubóstwo	bezdomność	Przemoc w rodzinie	Potrzeba ochrony macierzyństwa	Bezrobocie	Niepełnosprawność	Długotrwała i ciężka choroba	Alkoholizm	Bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego w tym:	Rodziny niepełne	Rodziny wielodzietne
2008	-	-	12	13	350	89	38	18	246	55	194
2009	-	4	9	85	472	110	130	25	154	57	82
2010	6	5	1	135	412	129	143	19	119	53	42

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Działdowie.

Tabela 4. Rodzaje pomocy w latach 2008-2010.

Lata	Zasiłki stałe	Zasiłki okresowe	Zasiłki celowe
2008	245 971 zł.	408 314 zł	32 974,98 zł.
2009	231 209 zł.	383 825 zł.	66 294 zł.
2010	241 961 zł	265 347 zł.	90 306 zł.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Działdowie.

W 2010 r. ze świadczeń pomocy społecznej skorzystało 591 rodzin. Możemy wyszczególnić rodziny z dziećmi, rodziny niepełne, rodziny emerytów i rencistów, jak również osoby samotne, które korzystały z różnych form pomocy społecznej.

Na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Działdowie (sprawozdanie MPiPS – 03 za 2010 r.) stwierdza się, iż głównym problemem rodzin, który kwalifikuje osoby do korzystania ze świadczeń z pomocy społecznej w ramach zasiłku okresowego jest bezrobocie (202 rodzin – 664 osoby w rodzinach). Drugim problemem pod kątem liczby rodzin objętych pomocą jest niepełnosprawność (16 rodzin – 86 osób w rodzinach). Trzecim problemem jest długotrwała lub ciężka choroba (11 rodzin – 45 osób w rodzinach). Innymi przyczynami kwalifikującymi do korzystania z pomocy społecznej są m.in. potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych.

Bezrobocie jest podstawą ubóstwa i braku perspektyw w rodzinach. Znacząco ono wpływa na zwiększenie rozmiaru patologii społecznych takich jak: bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, uzależnienia, przemoc domowa, przestępczość. Problem ten w szczególny sposób dotyka dzieci, które nie mają oparcia i właściwej opieki we własnej rodzinie.

W gminie Działdowo opracowana jest „Strategia rozwiązywania problemów społecznych” na lata 2008 – 2015, w ramach której podejmowane są działania mające na celu zwalczanie problemów społecznych. Dodatkowo swoje zadania realizuje Gminna Komisja do Spraw Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, która podejmuje zadania związane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych, a także integrację społeczną osób uzależnionych od alkoholu.

4. Diagnoza istniejącej infrastruktury w zakresie pomocy dziecku i rodzinie.

Rodzina to fundament, najważniejsza jednostka funkcjonująca w społeczeństwie. Wypełnia zarazem ważne funkcje w ramach społeczeństwa globalnego, w zakresie prokreacji oraz w dziedzinie socjologii jednostek i ich przygotowania do życia i działania w zmieniającym się szybko społeczeństwie. Ze względu na duże znaczenie rodziny dla społeczeństwa, trzeba rodzinę chronić i wspierać. W niej wszystko się zaczyna, ona daje poczucie bezpieczeństwa, pełnej akceptacji i miłości. Funkcje rodziny: to cele, do których zmierza życie i działalność rodziny oraz zadania, jakie pełni rodzina na rzecz swych członków, zaspokajając ich potrzeby. Aby spełniała swoją rolę potrzebuje odpowiednich warunków do zaspokajania potrzeb psychicznych człowieka, a zwłaszcza potrzeby więzi i wzajemnej przynależności, poczucia własnej wartości, zachowania ciągłości biologicznej, możliwości rozwoju osobowego przez konieczność przystosowania się do warunków życia wynikających z intymnej bliskości drugiego człowieka i przyjęcia odpowiedzialności za jego los i dzieci. Funkcja opiekuńcza – wychowawcza, rodzina jest miejscem wychowania dzieci. Zachwianie podstawowych funkcji rodziny może spowodować w konsekwencji zniechęcenie do działania, pozytywnego postrzegania świata, utratę własnej wartości, braku perspektyw. W życiu człowieka pozbawionego rodziny pojawia się poczucie zbędności i wyłania się w efekcie grupa ludzi marginalnych i wykluczonych z uczestnictwa w życiu społecznym. Grupa ta wyzwała, nowe negatywne zjawiska w postaci patologii społecznych. Kryzys rodziny skutkuje kłopotami wychowawczymi, różnego rodzaju dysfunkcjami, a ofiarami tych zjawisk są najmłodsi – dzieci. Pomoc rodzinom z takimi problemami należy do zadań pomocy społecznej.

Rodziny i dzieci borykające się z różnymi problemami mogą uzyskać pomoc w instytucjach działających zarówno na terenie Gminy, jak i powiatu działdowskiego. Instytucje mogące mieć wpływ na poprawę sytuacji dziecka i rodziny to placówki edukacyjno – oświatowe.

Na obszarze gminy Działdowo działa 1 punkt przedszkolny w miejscowości Burkat, 5 szkół podstawowych (Kłęczkowo, Petrykozy, Ruszkowo, Turza Wielka, Uzdowo), 2 gimnazja (Burkat, Sławkowo) i zespół szkół (Księży Dwór z oddziałami I-II w Wysokiej). Liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym wynosi 20, natomiast liczba dzieci i młodzieży uczęszczającej do szkół na terenie gminy wynosi 1188 uczniów.

Liczba uczniów dojeżdżających do szkół wynosi 696, co stanowi ponad połowę całej społeczności uczniowskiej. Dzieci dowożone są dwoma autobusami szkolnymi, tzw. „gimbusami” oraz autobusami PKS. Nie wszystkie szkoły posiadają salę do zajęć świetlicowych, odbywają się one także w salach dydaktycznych. Średnio w szkołach prowadzone są trzy, cztery koła zainteresowań. Są to najczęściej zajęcia informatyczne, sportowe bądź przedmiotowe.

Z dożywienia w szkole w roku 2010 korzystało 450 uczniów oraz 182 dzieci w ramach programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”.

Młodzież z terenu gminy, która ukończyła gimnazjum, kontynuuje naukę w liceach ogólnokształcących, technikach lub szkołach zawodowych w Działdowie, Malinowie, Gródkach, Mławie, Olsztynie i innych miastach. Dostrzegalny jest trend wzrastającego zainteresowania nauką w szkołach średnich i jej kontynuacji na studiach wyższych. Wynika to z faktu, że młodzi ludzie mają świadomość, że aby zaistnieć na rynku pracy i nie zasilać szeregu osób bezrobotnych, muszą inwestować w siebie, swoje wykształcenie i swoją przyszłość.

Poza placówkami edukacyjno – oświatowymi i wsparcia dziennego istotną rolę odgrywają także:

- Urząd Gminy w Działdowie,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Działdowie,
- Gminny Ośrodek Kultury i Sportu,
- Gminna Komisja do Spraw Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Działdowskie Centrum Caritas,
- Komenda Powiatowe Policji w Działdowie,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Działdowie,
- Parafia rzymskokatolicka,
- Organizacje pozarządowe,

5. Dane dotyczące Programu

Miejsce realizacji programu:

Gmina Działdowo

Czas realizacji programu:

Lata 2011 – 2015

Adresaci programu:

- rodziny z terenu gminy Działdowo
- rodziny znajdujące się w sytuacji kryzysowej
- dzieci i młodzież

Koordynator programu:

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Działdowie

Źródła finansowania programu:

- środki samorządu Gminy
- środki partnerów uczestniczących w programie
- dotacje celowe
- środki pozyskane z innych źródeł

Partnerzy:

- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Działdowie,
- Komenda Powiatowa Policji w Działdowie,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Działdowie,
- Powiatowy Urząd Pracy w Działdowie,
- organizacje pozarządowe i inne placówki oraz instytucje, które swoim działaniem wspierają dziecko i rodzinę,
- placówki oświatowe z terenu gminy Działdowo,
- Sąd Rejonowy w Działdowie (kuratorzy zawodowi i społeczni)
- Urząd Gminy Działdowo
- Caritas Działdowo

5.1. Cel strategiczny

Zorganizowanie systemu opieki nad dzieckiem i rodziną.

Ideą programu pomocy rodzinie jest konieczność systemowego podejścia do pracy z rodziną i kompleksowego oddziaływania na nią. Rodzina jest dynamiczną, społeczną całością, jej elementy są ze sobą w interakcji i we wzajemnej zależności. Należy więc założyć, że nie należy zajmować się tylko dziećmi w celu poprawienia ich funkcjonowania, lecz całą rodziną, która potrzebuje wszechstronnej diagnozy i pomocy. Cel ten można osiągnąć tylko poprzez zintegrowane działanie wszystkich podmiotów systemu wsparcia.

Mając na uwadze powyższe należy kierować się zasadami:

- pomoc powinna być wczesna i mieć charakter profilaktyczny, ochronny i aktywizujący jednostkę lub rodzinę do poszukiwania samodzielnych rozwiązań,
- opieka i pomoc powinny być zorganizowane w środowisku bliskim dziecku; w rodzinie, w szkole tak, aby umożliwiały mu wzrastanie i rozwój w naturalnych warunkach rodzinnych, kulturowych i społecznych,
- w przypadku udzielenia pomocy zakłada się stopniowe zmniejszenie jej intensywności, zmianę charakteru pomocy z intencyjnej na stymulującą i wspierającą.

5.2. Cele operacyjne

Wyznaczono następujące cele do realizacji:

1. Poprawa jakości życia oraz zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego rodzin.
2. Przeciwdziałanie zjawiskom zagrażającym wykluczeniem społecznym osób oraz rodzin.
3. Budowanie systemu wsparcia dla rodzin dysfunkcyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji dzieci i młodzieży.
4. Tworzenie systemu poradnictwa zawodowego.

5.2.1. Poprawa jakości życia oraz zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego rodzin

Kierunki działania:

1. Diagnoza i monitoring warunków oraz jakości życia rodzin zwłaszcza wielodzietnych, z osobą niepełnosprawną bądź z osobami długotrwale bezrobotnymi.
2. Wspieranie rodzin poprzez oferowanie usług i świadczeń pomocy społecznej:
 - zasiłki celowe m. in. na zakupy szkolne, zakup opału, ubrań, wyżywienia oraz leków,

- zasiłki okresowe,
 - dodatki mieszkaniowe,
 - otrzymują pomoc w formie ubrań, odzieży i żywności,
 - przekazywania żywności znajdującej się w dyspozycji Banku Żywności w ramach programu PEAD,
 - realizacja programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”.
3. Wypłacanie świadczeń pieniężnych w ramach świadczeń rodzinnych:
- zasiłek rodzinny,
 - zasiłek pielęgnacyjny,
 - świadczenie pielęgnacyjne,
 - opieka nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego,
 - dodatek z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej,
 - dodatek z tytułu samotnego wychowywania dziecka,
 - dodatek z tytułu urodzenia dziecka,
 - dodatek z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego,
 - dodatek z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego,
 - dodatek z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania,
 - jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka,
 - świadczenia z funduszu alimentacyjnego.
4. Wspieranie rodzin z osobami niepełnosprawnymi oraz osobami w podeszłym wieku.
5. Systemu interwencji kryzysowej dla osób dotkniętych przemocą.

5.2.2 Przeciwdziałanie zjawiskom zagrażającym wykluczeniem społecznym osób oraz rodzin

Kierunki działań:

1. Monitoring rodzin zagrożonych wykluczeniem.
2. Wzmacnianie działań pomocy społecznej poprzez zawieranie kontraktów socjalnych.
3. Zapewnienie posiłków oraz pomocy rzeczowej rodzinom potrzebującym.
4. Organizowanie kursów zawodowych dla osób bezrobotnych.
5. Motywowanie osób bezrobotnych do aktywnego poszukiwania pracy.
6. Organizowanie szkoleń i kursów mających na celu podniesienie umiejętności nawiązywania kontaktów interpersonalnych oraz funkcjonowania w środowisku.
7. Wspieranie idei wolontariatu i postaw filantropijnych w środowisku lokalnym.

8. Promocja i realizacja programów profilaktycznych i psycho-edukacyjnych służących rozwojowi rodziny i poprawie relacji wewnątrz rodzinnych.
9. Realizacja programów profilaktycznych w obszarze przeciwdziałania przemocy i uzależnieniu skierowanych do rodziców, dzieci i młodzieży.
10. Zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży poprzez propagowanie działalności klubowej i rozwój placówek wsparcia dziennego.
11. Propagowanie i wprowadzanie do realizacji programów przeciwdziałania przemocy rówieśniczej i szkolnej.

5.2.3 Budowanie systemu wsparcia dla rodzin dysfunkcyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji dzieci i młodzieży.

Kierunki działań:

1. Profilaktyka przez edukację i wczesne interweniowanie w rodzinach zagrożonych dysfunkcją.
2. Tworzenie grup wsparcia w realizacji funkcji opiekuńczych, wychowawczych i socjalnych dla rodzin dysfunkcyjnych.
3. Wspieranie organizacji pozarządowych działających na rzecz dzieci i młodzieży.
4. Organizacja zimowego i letniego wypoczynku dla dzieci m.in. w formie kolonii profilaktycznych.
5. Angażowanie np. wolontariuszy do wspomagania rodziców w wychowaniu i opiece.

5.2.4 Tworzenie systemu poradnictwa rodzinnego

Kierunki działań:

1. Tworzenie kompleksowego systemu poradnictwa specjalistycznego o charakterze informacyjnym, edukacyjnym i terapeutycznym wspomagającego rodzinę w rozwiązywaniu problemów społecznych.
2. Organizowanie zajęć informacyjno – warsztatowych rozbudowujących wiedzę rodziców na temat rozwoju dzieci i młodzieży, profilaktyki i terapii uzależnień.
3. Organizowanie szkoleń dla pracowników jednostek pomocy społecznej, mających na celu doskonalenie umiejętności profesjonalnego i wieloaspektowego wspierania rodzin.

5.3. Przewidywane efekty i rezultaty programu:

- rozpowszechnienie w środowisku modelu zdrowej rodziny,
- rozszerzenie wachlarza usług,
- rozwój aktywności społeczności lokalnej,
- poprawa sytuacji materialnej rodzin najuboższych,
- powstanie grup edukacyjno – profilaktycznych,
- wzbogacenie ofert organizacji czasu wolnego dla rodzin,
- realizacja programu w zakresie dożywiania,
- zainteresowanie możliwością skorzystania ze specjalistycznych form pomocy,
- rozwój poradnictwa lokalnego,
- tworzenie grup wsparcia dla rodzin w sytuacjach kryzysowych,
- wprowadzenie programów edukacyjnych w zakresie profilaktyki,
- powstanie systemu pomocy i aktywizacji osobom starszym,
- upowszechnienie oferty wsparcia dla osób niepełnosprawnych,
- rozwój aktywności społeczności lokalnej na rzecz rodzin dysfunkcyjnych,
- poprawa sytuacji materialnej rodzin dysfunkcyjnych,
- aktywizacja osób bezrobotnych,
- zwiększenie ilości prowadzonych zajęć profilaktyczno – edukacyjnych,
- ograniczenie przestępczości oraz niedostosowania dzieci i młodzieży,
- nawiązanie ścisłej współpracy pomiędzy instytucjami, placówkami i służbami społecznymi w zakresie podejmowania wspólnych działań na rzecz dobra dziecka i rodziny, co pozwoli na efektywne rozwiązywanie problemów społecznych.

5.4. Monitoring programu

W celu zapewnienia prawidłowego wykonania programu przez czas jego realizacji będzie prowadzony monitoring. Głównymi obszarami monitorowania programu będą wyznaczone działania.

Monitoring realizacji programu umożliwi:

- obserwację stanu zaawansowania prowadzonych działań,
- ocenę zaangażowania jednostek odpowiedzialnych za ich realizację,
- weryfikację zgodności założonych celów i efektywności wykorzystania na ich realizację środków,
- kontrolę postępu prac związanych z prowadzonymi działaniami.

5.5 Ewaluacja programu

Program będzie podlegał ewaluacji na koniec każdego roku kalendarzowego oraz ewaluacji końcowej (po zakończeniu programu) jak również modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się w wyniku zmiany regulacji prawnych czy narastania problemów społecznych..

Ewaluacja będzie miała na celu ocenę wartości programu poprzez zbieranie, analizę i interpretację danych. Przedmiotem ewaluacji będzie skuteczność podejmowanych działań w oparciu o analizę założonych wskaźników.

Wskaźniki ewaluacji :

- liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej,
- liczba rodzin dysfunkcyjnych objętych pomocą społeczną
- liczba interwencji policji i Pomocy Społecznej w sprawach przemocy w rodzinie z użyciem procedury „Niebieskiej Karty”,
- liczba osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego,
- liczba imprez integracyjnych zorganizowanych na rzecz rodziny

Ocenie podlegać będą przede wszystkim:

- skuteczność działań podejmowanych w ramach programu,
- stopień realizacji celów szczegółowych,
- badane wskaźniki.

Ewaluację prowadzić będzie:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Działdowie

Podsumowanie

Założenia niniejszego Programu idą w kierunku kompleksowego zabezpieczenia potrzeb rodziny i dziecka. W systemie prorodzinnej profilaktyki i opieki nad dzieckiem postawiono na zasadę podstawowej roli opiekuńczej i wychowawczej rodziny w rozwoju dziecka. Zamiast zastępować rodzinę w jej funkcji opiekuńczo-wychowawczej należy ją wspierać i wspomagać tak, aby przywrócić jej prawidłowe funkcjonowanie.

Niniejszy Program jest dokumentem otwartym i elastycznym, tzn. będzie podlegał okresowym weryfikacjom i niezbędnym modyfikacjom związanym ze zmieniającą się rzeczywistością społeczno – ekonomiczną, rozeznanymi potrzebami gminy oraz wymogami prawa.